

Genus betydelse i fredsprocesser

En fallstudie av Liberias civilsamhälle och elitnivå

Linnea Svens
Cornelia Björklund

Abstract

Genusvetenskapen önskar att framhäva genus, med både fokus på enbart kvinnor och på maktrelationen mellan män och kvinnor, i fredsarbetet samt återuppbyggnaden av postkonfliktsamhällen. Kvinnor har länge exkluderats och ignorerats i fredsarbeten. I och med uppkomsten av resolution 1325, som syftar till att visa kvinnors avgörande roll i fredsarbete har genus blivit ytterligare accepterat i det internationella samfundet. Syftet med vår uppsats är att undersöka vilken betydelse genus kan spela i fredsprocesser. Genom att undersöka fallet Liberia och den fredsprocess som landet genomgår vill vi belysa de konsekvenser som genus har i denna fredsprocess. Liberia genomgick ett fjorton år långt inbördeskrig som avslutades år 2003, två år senare fick landet och Afrika sin första kvinnliga president, Ellen Johnson-Sirleaf. Sedan dess har det varit fred i landet. Samtidigt har det varit en stor satsning, speciellt på den kvinnliga civilbefolkningen och deras medverkan i fredsprocessen.

Nyckelord: genus, feministiska säkerhetsteorier, human security, fredsprocesser, Liberia, Ellen Johnson-Sirleaf.

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	Frågeställning	1
1.2	Syfte	1
1.3	Metod	2
1.4	Begreppsdefinition	2
1.5	Teorianknytning	3
1.5.1	Feministiska teorier	3
1.5.2	Human Security	4
1.6	Disposition	5
2	Bakgrund: Kort historik om Liberia	6
3	Genus i civilsamhället	7
3.1	Genus betydelse på gräsrotsnivå	10
3.1.1	Kvinnornas och organisationernas arbete för fred och säkerhet	10
3.2	Analys av genus olika betydelser på gräsrotsnivå.....	12
4	Elitnivå och ledarskap	16
4.1	Genus betydelse på elitnivå.....	16
4.2	Ellen Johnson-Sirleaf	17
4.2.1	Genusaspekten.....	17
4.2.2	Human Security aspekten.....	18
4.3	Konklusion	19
5	Sammanfattande slutsats	21
6	Referenser	23

1 Inledning

1.1 Frågeställning

Vår frågeställning som vi kommer att utgå från är:

- **Vilken betydelse kan genus anta i fredsprocesser?**
  - Vilken roll spelade genus i Liberias fredsprocess?
    - i civilsamhället?
    - på elitnivå?

1.2 Syfte

Dagens konflikter skiljer sig från gamla konflikter vid att civilsamhället är en del av konfliktens kärna. För att lösa de nya konflikterna anser man att nya metoder måste appliceras där civilsamhället inkluderas. Att studera genus betydelse i fredsprocessen blir aktuellt eftersom kvinnor utgör hälften av civilsamhället och spelar en allt större roll i fredsprocesser på gräsrotsnivå. Vidare blir fallet Liberia intressant eftersom det visar hur en kvinna tagit sig in i det mansdominerade toppskiktet av fredsprocessen och lyckats få ett positivt resultat. Samtidigt har stora resurser satts in i arbetet för den kvinnliga delen av civilbefolkningen där bland annat Resolution 1325 appliceras.

Vårt huvudsyfte är därför att undersöka vilken betydelse genus spelar i denna fredsprocess. Det finns både positiva samt negativa aspekter vid inkludering av genus, därför måste båda sidorna belysas i diskussionen. Vidare är det viktigt, när man önskar belägga sin sak, att försöka falsifiera sina argument. Detta kommer göras genom att hitta andra faktorer som kan medverka i framgången av fredsprocessen, där vi använder *Human Security* för detta ändamål. Vårt första bisyfte blir att ifrågasätta genus som alltför centrerat i fredsprocesser. Detta grundar sig i att vi i den mån vi kan strävar efter att vara neutrala i vår förhållning till frågeställningen och önskar inte anta att det är ett faktum att genus är avgörande för framgången av fredsprocessen. Vårt andra bisyfte blir därför att hellre undersöka ett *möjligt* samband mellan kvinnors deltagande i fredsprocessen i Liberia och ett positivt resultat av detta.

1.3 Metod

Uppsatsen är en enskild fallstudie av fredsprocessen i Liberia där vi kritisk kommer att granska två strukturella plan; civilsamhället samt elit- och ledarnivå. Vi har valt att endast se på Liberia i denna studie därför att detta tillåter en fördjupning i detta fall. Liberia har utpräglat deltagande av kvinnor på gräsrotsnivå genom kvinnliga fredsorganisationer samt att konflikten har öppnat möjligheterna för kvinnor i flera delar av samhället. På elitnivå har Liberia, som ett av de få länder i Afrika, en kvinnlig president en aspekt som gör precis detta fall speciellt intressant att studera. Vidare ligger fallet nära i tiden vilket gör källor mer pålitliga och relevanta.¹ Fokus i diskussionen är genus betydelse, feministiska säkerhetsteorier samt *Human Security*-aspekten i fredsprocessen, inte faktorer som kultur, etnicitet och naturresurser. Med diskussionen önskar vi att arbetet skall vara både deskriptivt i om genus har en betydelse samt förklarande för i vilken grad det medverkar. Vidare är uppsatsen teoriprovande där denna teori har modifierats vart efter undersökningen fortskred.² Vi började med att undersöka om kvinnor är avgörande för framgången i fredsprocessen. Datainsamlingen har varit kvantitativ där materialet har bestått av olika texter; böcker, artiklar samt organisationers publikationer på internet.

1.4 Begreppsdefinition

Genus definieras som en social konstruktion av vad som är manligt och kvinnligt. Man är inte född kvinna, men blir det genom socialisering. Samtidigt är inte genus endast påtvingat oss, individer är också med att upprätthålla, forma och ändra genus. Detta är inte att säga att det inte existerar biologiska skillnader mellan män och kvinnor, genus är sättet samhället hanterar den mänskliga kroppen och könsskillnaderna.³ Vidare kan genus därför ses som en maktrelation som skapas av och i sociala relationer mellan män och kvinnor. Ofta utgår man ifrån kvinnan när man benämner genus som begrepp därför räknas inte männen in i denna tolkning av genus. Vi kommer därför att utgå ifrån båda dessa definitioner av genus både som en social konstruktion av kvinnlighet och som en socialt konstruerad maktrelation.

---

¹ Teorell - Svensson, 2007: s. 104

² aa. 2007: s. 22, 27, 29, 48, 52

³ Connell, 2005: s. 3f, 10

1.5 Teorianknytning

Med vårt arbete önskar vi att diskutera vilken betydelse genus kan ha i fredsprocesser.⁴ Med andra ord; om kvinnliga egenskaper kan utgöra en skillnad i processen då en stat går från konflikt till varaktig, positiv fred. För att kunna genomföra diskussionen knyter vi an i huvudsak till feministiska teorier angående politik och säkerhet. Vidare blir det nödvändigt att betrakta ekonomisk säkerhetsteori samt begreppet human security för att kunna belysa eventuella förklaringsfaktorer som kan påverka utfallet av fredsprocessen, i detta fall Liberia.

1.5.1 Feministiska teorier

Världen kan anses bestå av olika former för struktureringar; etnicitet, klass och nationalitet. Feminismen hävdar att kön är en grundläggande struktureringsprincip där indelningen av befolkningen två kategorier är av så stor betydelse och att den genomsyrar alla former för sociala relationer. Med detta blir genus därför en viktig faktor att ta i beaktning när man studerar olika samhällsfenomen som konflikt och fredsbyggande, för att skapa en enhetlig förståelse. Feminism är en bred teori som rymmer i huvudsak tre olika inriktningar; essentiell, liberal samt postmodern feminism, gemensamt för alla tre är deras önska att studera betydelsen av genus i sociala relationer.⁵

Den essentiella feminismen utgår från en syn om existerande av grundläggande, biologiska skillnader mellan män och kvinnor och att detta får implikationer för hur man uppfattar världen. Kvinnan och mannen innehar här olika kvalifikationer som gör att de agerar olika, mannen är aggressiv och kvinnan omsorgsfull och fredlig. Därför skulle en värld styrd av kvinnor vara fredlig.⁶ Liberal feminism motsäger sig det biologiska grundsyn och anser män och kvinnor som innehavare av lika kvaliteter, eventuella ojämlikheter beror i stället på samhällets olika strukturer. Att alla kvinnor skulle besitta speciella, kvinnliga egenskaper är inte ett faktum därför att genus just är en plastisk social konstruktion som formas genom sociala relationer. En värld styrd av kvinnor skulle därför inte vara mer fredlig.⁷ Slutligen kan nämnas postmodernistisk feminism som ett svar på essentiell och liberal feminism som anser att kategorisering av genus är ett problem. Att generalisera halva jordens befolkning i en kategori blir fel när denna kategori innefattar en mängd olika identitetsdivisioner där genus endast är en del av ett stort antal. Kvinnor är här inte mindre aggressiva eller mer fredliga än män. Man kan med andra ord inte

---

⁴ Som i många andra arbeten utförd om genus, befattar begreppet sig endast med kvinnlighet och blir därmed ofta uppfattat som synonymt med kvinna.

⁵ Kronsell i (red.) Gustavsson - Tallberg, 2007: s. 103

⁶ Sheehan, 2005: s. 119

⁷ aa. s. 121

prata om kvinnan, utan i stället kvinnor.⁸ Hur man anser genus betydning i politik, konflikt och säkerhet beror därför på vilket perspektiv man använder. I diskussionen blir det nödvändigt och av stor betydelse att använda alla tre perspektiven. Detta anser vi vara nödvändigt för att visa vilka olika former och betydelser som genus betraktas anta utifrån de olika feministiska teorierna. Delvis vill vi inte inrikta oss på en feministisk säkerhetsteori utan ge ett bredare spektra för läsaren så att denna själv har möjligheten att ta ställning till vilken teori han eller hon sympatiserar med eller förhåller sig mer kritisk till.

1.5.2 Human Security

Ett samhälle består av många komponenter, något som Köpenhamnskolan och Buzans *the Broader Agenda* försöker inkludera genom att öppna för säkerhetsisering av flera samhällssektorer. ”*Security means survival in the face of existential threats, but what constitutes an existential threat is not the same across different sectors...*”⁹ Att ta genus i beaktning när det kommer till faktorer som borde inkluderas för att uppnå säkerhet, är en följd av detta. Däremot avser vi inte att tolka *the Broader Agenda* som en feministisk säkerhetsteori, utan denna är ytterligare ett verktyg att använda för att belysa säkerhet.

Vidare anses stabilitet och rättvisa i den ekonomiska samt den sociala sektorn, viktiga för att kunna förhindra uppblussning av konflikter och säkra en varaktig fred. Om inte människors grundläggande behov möts minskar betydelsen av andra säkerhetsfrågor. Fattigdom och utvecklingsproblem anses ofta ha en destabiliserande effekt, speciellt gäller detta i postkonflikt samhällen och blir därmed faktorer som önskas belysas och adresseras.¹⁰ Som Kanbur argumenterar är den rättvisa fördelningen av resurser avgörande och central för befolkningen i postkonfliktuella samhällen, eftersom att en ojämlig fördelning skapar klyftor i samhället där spänningar kan uppstå där detta igen ökar risken för nya konflikter.¹¹ Genom att undersöka om, och i så fall hur, dessa två aspekter har blivit säkerhetsiserade samt adresserade under fredsprocessen i Liberia, önskar vi att kunna diskutera eventuella alternativa eller medverkande faktorer under fredsprocessen och belysa den vikt dessa ger för en hållbar fred.

---

⁸ Sheehan, 2005: s. 123

⁹ aa. s. 62

¹⁰ Sheehan, 2005: s. 44, 76, 81

¹¹ Kanbur, 2007: s. 5

1.6 Disposition

Andra kapitlet behandlar Liberias historia i korta drag för att få en grundförståelse för konflikten och därför också hur fredsprocessen ser ut. Tredje delen går in på den lägre nivån av samhället för att kunna diskutera på vilket sätt genus påverkar fredsprocessen genom arbetet kvinnor i civilsamhället samt kvinnliga fredsorganisationer utför. I fjärde kapitlet fortsätter diskussionen på elitnivå i Liberia där vi går in på presidenten som kvinna och vilken betydelse detta får för fredsprocessen och hur genus påverkar presidentens arbete samt strategier. Avslutningsvis diskuteras positiva och negativa aspekter av inkludering av genus i fredsprocessen för att kunna belägga de slutsatser vi drar.

2 Bakgrund: Kort historik om Liberia

Liberia är en av de få stater i Afrika som inte har varit koloniserat. Landet blev upprättat i 1847 av befriade slavar från den amerikanska kontinenten. Sen dess har eliten huvudsakligen bestått av engelsktalande *americo-liberianere* medan infödda har blivit diskriminerade.¹² År 1980 upprättades en militärdiktatur efter Samuel Does militärkupp och i 1989 bröt en konflikt ut mellan staten och rebellgruppen National Patriotic Front of Liberia (NPFL). Denna leddes av Charles Taylor som önskade avsätta Doe samt återupprätta ett demokrati. Konflikten utartade sig som en etnisk konflikt där folkgrupperna Gio och Mano anslutade sig till NPLF med önskan om att hämnas på Doe och hans allierade folkgrupper Krahn samt Mandingo efter att ha blivit utsatta för attacker från dessa under första delen av konflikten.¹³

Första delen av konflikten fortsatte fram till 1996 där taktiken var folkmord samt plundring och slutade med ett fredsavtal. Valet i 1997 utsågs Taylor till president med National Patriotic Party (NPP); om valet var rättvist både ifrågasätts och diskuteras världen runt om. Andra delen av konflikten varade från 2000 till 2003 där rebellgruppen Liberians United for Reconciliation and Democracy (LURD) med stöd från Guinea önskade störta Taylor. Efter stor militär och diplomatisk press avträdde Taylor år 2003 som ledare, samma år fick National Transitional Government in Liberia (NTGL) makten under ledning av president Gyude Bryant. Under samma tid sattes FN:s UNMIL operation in. År 2005 vann Ellen Johnson-Sirleaf, som den första kvinnan, mot Taylor. Johnson-Sirleaf har fortsatt i fredsoperationens fotspår för att upprätthålla freden i Liberia. Sen detta har det varit fredligt i landet efter 14 år med konflikt.¹⁴

---

¹² Uppsala Conflict Database:
http://www.pcr.uu.se/gpdatabase/gpcountry.php?id=94&regionSelect=2-Southern_Africa

¹³ Uppsala Conflict Database:
http://www.pcr.uu.se/gpdatabase/gpcountry.php?id=94&regionSelect=2-Southern_Africa#

¹⁴ *ibid.*

3 Genus i civilsamhället

Under de senaste decennierna har krigets karaktär förändrats, från mellanstatliga till inbördeskrig som dominerar idag. Genom att använda Kaldors definition av dessa krig som *Nya Krig*, kan man klarlägga naturen av dagens krig, där civilbefolkningen är offren och måltavlorna. Konflikterna grundar sig ofta i en identitetspolitik där nya medel som etnisk rensning är vapen som används av politiska eliter och gerillagrupper vilket skapar säkerhetsproblem för staten och omkringliggande stater. Lidandet och konflikten ligger på en lokal nivå, där sociala nätverk förstörs och om man ska lösa konflikter med en positiv utgång är det även här man får leta efter lösningarna och svaren, menar Korac.¹⁵ Detta sociala nätverk kan namnges som civilsamhället, vilket Kaldor beskriver som sociala kontrakt mellan människor samt självorganiserade grupper och institutioner där dessas arbete är en process som ger makt åt individer.¹⁶

Dessa sociala nätverk i civilsamhället, så som familjen och folkliga och religiösa organisationer, förstörs av konflikter, detta kan både få negativa och positiva effekter. Inbördeskrigen i Afrika har resulterat i att starka patriarkala strukturer börjar luckras upp i civilsamhället. I Liberia kan man se att när männen involveras i konflikten tvingas kvinnorna axla nya roller, ta mer ansvar, får större tillgång till makt och kan därigenom dra nytta av de resultat som uppkommer av konflikten. Kvinnorna är de som håller familjen och samhället flytande genom att producera mat, laga hus, leda organisationer i civilsamhället för försonig och förlåtelse samt ta ekonomiskt ansvar. Kvinnors rörelser får nu större spelrum och kan lättare arbeta för jämlikhet och ökad makt för kvinnor.¹⁷ För att öka förståelsen för fredbyggande menar Fuest att det internationella samfundet ska se bortom ledaren och institutioner och sluta att exkludera kvinnor ur fredsprocessen i Liberia och i stället se möjligheterna och det enorma arbete som kvinnorna i civilsamhället uträttar.¹⁸

Genus kan ses som en maktrelation som påverkar och påverkas av sociala strukturer och mönster där genus är en del av både familjen, samhället och politiken.¹⁹ På grund av denna maktrelation och patriarkatet, marginaliseras och exkluderas kvinnor i samhällets alla skikt, både under fredstid och under konflikter. Därför är kvinnor idag ofta uteslutna ur fredsprocesser och fred byggande på hög politisk nivå men är aktiva i fred byggande organisationer

---

¹⁵ Kaldor, 2005: s. 14-16; Korac, 2006: s. 510, 512; Sheehan, 2005: s. 124.

¹⁶ Kaldor, 2004: s. 11, 67.

¹⁷ Adams – Madison, 2008: s. 479-480; Fuest, 2008: s. 203-204, 206; Moran – Pitcher, 2004: s. 508, 512; Onyejekwe, 2005: s. 279.

¹⁸ Fuest, 2008: s. 203-204.

¹⁹ Cockburn, 2007: s. 6; Peterson – Runyan, 1999: s. 7.

på gräsrotsnivå i civilsamhället. Detta arbete erkänns inte av nationella och internationella organisationer och samfund.²⁰ Sheehan beskriver hur man genom att utesluta kvinnor och deras erfarenheter ur politiska teorier om säkerhet baserar verkligheten på en skev verklighet. Säkerhetsperspektiv tar i stor utsträckning endast med män och därigenom tappar man hälften av jordens befolkning, kvinnorna. Resultatet blir okunskap, osäkerhet och underminering av säkerheten inom en stat, för dess befolkning.²¹

För att öka säkerheten lokalt, regionalt och internationellt behövs kvinnor och genus belysas i alla delar och aspekter av samhället. Ett steg i rätt riktning är att förstå hur de sociala genusstrukturerna och mönstren håller kvar rollen av kvinnan som ett offer. Offerrollen grundar sig på att kvinnan är underkastad mannen och beroende av honom. I dagens inbördeskrig och konflikter ses det därför som att det är kvinnan som lider, blir måltavla för vapnen och därmed ett offer då hon utgör den största delen av civilbefolkningen. På grund av förändringen av sociala genusstrukturer och roller där kvinnor har gått från att vara dessa offer till att bli överlevare, stridande och agenter för att klara av vardagen, kan ett genus se bortom offerrollen och förstå verkligheten bakom säkerhetsteorier. Feministiska perspektiv på säkerhet blir ett väsentligt verktyg då det krävs att man går ned på individnivå och ser denna relaterat till den kollektiva säkerheten och identiteten. Koracs argument är att kvinnor och män reagerar på olika sätt på konflikter och för att förstå hur kvinnor reagerar och de möjligheter som öppnas för att öka säkerheten och en positiv fred, som är viktiga för en varaktig fred, är genusteorier av största vikt.²² Om man ser bortom kvinnors offerroll kan man bryta kvarvarande strukturella mönster och därigenom möjliggöra en ökad förståelse och betydelse av kvinnors arbete för fred och i ett större perspektiv få nya strategier för fredsprocesser.

Eftersom omvärlden inte lyckas uppfatta de behov och organisationer som finns hos civilbefolkningen på grund av deras exkludering och marginalisering. Har ett utbrett nätverk observerats i bland annat Liberia, under och efter konflikten, där kvinnor skapar band med andra kvinnor för att överleva. Detta visar ytterligare hur offerrollen försvagas och rollen som överlevare tar över. Som ett resultat av att patriarkatet luckras upp, kvinnor kämpar för att överleva och de gör det utan extern hjälp, så har kvinnor börjat hjälpa varandra i stället.²³ Det har skapats en gemenskap där kvinnorna upprättar organisationer för att till exempel dela med sig av kunskap till varandra. Dessa kvinnorörelser i civilsamhället skapar ett alternativ till politiskmobilisering för att förändra samhället där man ökar förståelsen och förtroendet för den andra sidan och som ett resultat kan detta underlätta i fredsprocessen. Den gemenskap som skapas är grogrunden i civilsamhället för att växa sig till globala nätverk och organisationer med gemensamma mål, där kontakt och starka band knyts med kvinnor från andra

---

²⁰ de la Rey - McKay, 2006: s. 148, 150; Porter, 2008: s. 632.

²¹ Sheehan, 2005: s. 115-116.

²² Fuest, 2008: s. 202; Korac, 2006: s. 511.

²³ Fuest, 2008: s. 211; Porter, 2008, s. 633.

sidan av konflikten samt kvinnor från andra länder.²⁴ Dock måste denna gemenskap inte förhållas utan förstås utifrån den möjlighet att gemenskaperna är ett resultat av uppgivenhet, att det inte finns andra alternativ, utvägar eller möjligheter för kvinnorna att ta till.

Stöd och belegg för hur dessa gemenskaper och ett genusperspektiv har påverkat fredsprocesser är resolution 1325 och det arbete och tankesätt som ligger bakom denna. Resolution 1325 antogs av säkerhetsrådet år 2000 den 31 oktober, vilket ger den ökad tyngd och makt. Bakom resolutionen finns ett transnationellt nätverk av kvinnoorganisationer från olika länder och världsdelar som skapat en informell men mycket produktiv allians. Grunden för resolution 1325 och dess förarbete ligger nästan helt i civilsamhället vilket gör den unik och kan tolkas som en röst från civilbefolkningen.²⁵ I korta drag finns tre teman i resolutionen där den lyfter fram att kvinnors medverkan, deltagande och engagemang ska identifieras och erkännas. Vidare ska kvinnor vara delaktiga på alla plan i beslutsfattande processer, från gräsrot till internationellt. Tredje temat innebär att man ska öka genusperspektivet i alla delar av fredsoperationer och fredsbyggande.²⁶ Arbetet av resolution 1325 fortsätter då den översätts till flertalet språk, görs en årlig utvärdering av målens framgång och dess implementering. Resolutionen mister sin kraft som verktyg om inte kvinnor är medvetna om dess existens, den makt, de rättigheter och legitimitet som den ger, även på lokal- och gräsrotsnivå.²⁷ Resolution 1325 är revolutionerande då den kan öka förståelsen för hur säkerhet uppkommer på lokal nivå och hur denna kan upprätthållas. Cohn, Kinsella och Gibbings menar att säkerhetsteorin *Human Security* och resolution 1325 har gemensamt att de båda vänder sig från ett statscentrerat till ett mer människo- och kvinnocentrat tänkande där fokus sätts på vem den egentliga säkerheten behandlar.²⁸ I resolutionen belysas kvinnor som både offer, fredsbyggare och fredsmäklare men feministiska säkerhetsperspektiv fokuserar tydligt på kvinnors roll som civila och deltagande i konflikter, män åskådliggörs inte,²⁹ varken som deltagare i konflikten eller som civila offer. Detta kan visa den problematik som kan uppkomma när genus enbart ser kvinnor och fokuserar på dessa. Strävan att inkludera alla delar av civilbefolkningen i ett säkerhetstänkande försvåras här i stället av genus genom fokusering på kvinnor och därigenom exkludering av männen som en del av civilbefolkningen.

---

²⁴ Korac, 2006: s. 512-513.

²⁵ Cockburn, 2007: s. 138, 141.

²⁶ aa. s. 139.

²⁷ Cockburn, 2007: s. 145; Cohn – Kinsella – Gibbings, 2004: s. 132; Onyejekwe, 2005: s. 282.

²⁸ Cockburn, 2007: s. 148; Cohn – Kinsella – Gibbings, 2004: s. 135.

²⁹ Cohn – Kinsella – Gibbings, 2004: s. 136.

3.1 Genus betydelse på gräsrotsnivå

De olika feministiska säkerhetsteorierna har olika uppfattning av hur genus är uppbyggt, vilken betydelse genus har på en lokal nivå och vilken betydelse genus och kvinnor får i säkerhetsfrågor och i fredsprocesser. Essentiella feminister ser kvinnor som naturliga fredsmäklare då de av naturen är fredliga. Liberal feminism argumenterar däremot för att kvinnor är socialiserad in i olika genusroller och har ett inlärt beteende. Därför är det av vikt att kvinnor från gräsrotsnivån är deltagande. Genus ses som en social konstruktion och därför kan den också omkonstrueras och förändras. Våra genusroller kan därför raderas, om man aktivt väljer att arbeta för det. Här kan till exempel avskaffandet av offerrollen få sin slagkraft. Postmodernistisk feministisk säkerhetsteori ser genus som en del av ens identitet där kvinnor inte är en homogen grupp.³⁰ Skandinaviska kvinnor anses därför ha mer gemensamt med skandinaviska män än med kvinnor från Liberia på grund av andra identitetsmarkörer, vilket ger att kvinnor från ett vitt medelklassamhälle inte har lika hög kapacitet på lokalnivå att utgöra en positiv effekt på en fredsprocess till exempelvis i Liberia.

Vi kommer nedan att börja med att beskriva det arbete som kvinnor i Liberia gör för att upprätthålla säkerhet och fred. Detta för att kunna belysa vilken betydelse det får för fredsprocessen. Därefter kommer vi att utreda de olika betydelser som genus får i fredsprocessen, det arbete som varit och det som pågår på gräsrotsnivå.

3.1.1 Kvinnornas och organisationernas arbete för fred och säkerhet

De la Rey och McKay anordnade en två dagar långa diskussion och dialog mellan kvinnor som arbetar på gräsrotsnivå. Utifrån detta material beskrev och belyste de la Rey och McKay, vilket även H Moran och Pitcher beskriver och belägger, att en av de viktigaste aspekterna i fredsprocesser är identifieringen av grundläggande behov. Detta mål har blivit ett gemensamt syfte för att arbeta mot fattigdom och för fred. Resultatet av diskussionen visar den vikt som kvinnor lägger på att upprätthålla samhället under krigstid och den kamp som kvinnor utför på hemmaplan då männen är i strid.³¹ Vi tolkar detta som en paradox då kvinnors kamp för överlevnad och fred, genom att hålla samhället flytande, indirekt möjliggör en fortsatt konflikt. Kvinnorna måste fortsätta försörja sig, annars går de under men desto driftigare de är desto längre kan konflikten pågå.³²

I Liberia hjälper civilsamhället och kvinnliga organisationer kvinnliga offer, flyktingar, barnsoldater, våldtäktsoffer och ex-kombattanter att komma tillbaka in i samhället, genom att ge dem utbildning och arbete, skapa försoning och

---

³⁰ Kronsell i red Gustavsson och Tallberg, 2007: s.105, 114, 117; Sheehan, 2005: s. 121-122.

³¹ de la Rey – McKay, 2006: s. 147; Moran – Pitcher, 2004: s. 508, 512.

³² Kronsell i red Gustavsson och Tallberg, 2007: s. 113.

förlåtelse.³³ Frågan är om kvinnorna och deras arbete är viktigt och relevant på grund av att de ser behov som män och organisationer inte kan identifiera, för att de är kvinnor och har kvinnliga egenskaper, vilket essentiella feminister skulle argumentera för. På andra sidan kan det vara så att kvinnor har egna erfarenheter av att vara offer och kan därför känna igen sig i situationen som offren upplevt. Det är möjligt att den gemenskap som kvinnor känner för varandra och som format organisationerna i civilsamhället grundar sig i ett djupare förtroende som bottnar från den exkludering som patriarkatet har medfött. Detta kan beläggas med att se de band som kvinnor i Liberia skapat mellan de stridande parterna i konflikten, mellan kvinnor.³⁴

Kvinnors arbete i Liberia innefattar även demonstrationer för fred, medling, intervjuer och insamlande av material av kvinnors erfarenhet av inbördeskriget. Detta är ett sätt att identifiera kvinnor och skapa terapeutiska medel som kan användas vid dömande av krigsbrott senare, flyktinghjälp, sponsring och upprättandet av utbildningar i konfliktlösning för stora delar av civilbefolkningen.³⁵ Alla dessa åtgärder i ett postkonfliktuellt samhälle bidrar till en ökad säkerhet och ett närmande av en lyckad fredsprocess.

Eftersom kvinnor innehar en offerroll som är svår att omvärdera för olika parter i konflikter, ses de inte som ett större hot, till skillnad från män som besitter en hotbild genom sin genustillhörighet och existens.³⁶ Kvinnor har därför en större möjlighet att röra sig i områden där det pågår konflikter. Exempelvis har många kvinnor i Liberia tjänat sitt uppehälle genom att idka handel över gränser, i områden med inbördeskrig och i flyktingläger där de lättare vet vilka grundläggande behov som måste tillfredsställas. Dessa kvinnor har utbildats i att adressera och känna igen signaler som uppkommer vid en uppblossning av konflikter. De arbetar som agenter på fältet där de blir ett "*early warning system*" som har möjlighet att rapportera om oroligheter till en säkerhetsenhet i regionen.³⁷ Detta kan skapa regional säkerhet genom att flyktinglägren blir stabilare och att oroligheter lätt kan snappas upp.

Kvinnoorganisationer i civilsamhället har möjligheten att mobilisera delar av samhället som kan vara avgörande för resten av nationen. Adams och Madison menar i sin artikel att lobbyverksamheten av kvinnoorganisationer i Liberia var anledningen till att både Ruth Perry och Ellen Johnson-Sirleaf spelade en viktig roll för att avsluta konflikten, genom framröstning av dem båda. Under röstningen av valet i 2005 organiserade sig kvinnoorganisationer så att fler kvinnor kunde få möjlighet att gå och rösta, genom att gå från hus till hus och uppmärksamma kvinnor på valet. Organisationerna anses även ha spelat viktiga roller under inbördeskriget då de uppmärksammade och ökade medvetandet om kriget genom att sätta press på olika politiska ledare.³⁸ Ett konkret bevis på arbetet, som

---

³³ Moran – Pitcher, 2004: s. 509.

³⁴ aa. s. 507.

³⁵ Moran – Pitcher, 2004: s. 507.

³⁶ Korac, 2006: s. 512-513.

³⁷ Cockburn, 2007: s. 40-41.

³⁸ Adams – Madison, 2008: s. 480-482.

fredsorganisationer av kvinnor och kvinnliga påtryckningsgrupper, har bidragit till för att skapa ytterligare fred och säkerhet är Liberias fredsavtal som skrevs år 2003, där kvinnors röster hörs tydligt genom att ett genusperspektiv har lagts in där det står att kvinnorna i Liberia ska inkluderas i fredsprocessen.³⁹

3.2 Analys av genus olika betydelser på gräsrotsnivå

Som en konklusion av ovanstående avsnitt och som en del av vårt svar på vår frågeställning, gör vi en sammanfattande analys av vilken betydelse genus kan anta i fredsprocessen i Liberia.

Kvinnor har en förmåga att skapa organisationer, grupper av kvinnor, som kämpar för civilbefolkningen och för fred. De olika feministiska teorierna har en förmåga att identifiera bakomliggande faktorer till konflikten som ligger hos civilbefolkningen och hos kvinnor. Dessa bakomliggande faktorer kan delvis vara grundläggande behov hos civilbefolkningen som genom att de tydliggörs kan skapa säkerhet och fred som passar civilbefolkningen. Identifieringen av bakomliggande orsaker som andra delaktiga inte har registrerat kan här ge ytterligare upphov till att identifiera nya och alternativa lösningar till konflikten. Genom exkluderingen av kvinnor är feministiska säkerhetsteorier av vikt då dessa ser kvinnor och deras arbete som annars inte skulle ha blivit synligt. Denna konfliktlösning kan vara försoning, förlåtelse, att vända sig med öppna armar både mot offren och förövarna och att identifiera grupper i samhället, hos civilbefolkningen på gräsrotsnivå, som kan skapa osäkerhet. Denna exkludering av sociala strukturer och normer kan vara av godo då kvinnor kan ses med andra ögon av allmänheten vilket kan används till kvinnors fördel och öppna osynliga och låsta dörrar.⁴⁰

Genus och feministiska teorier har möjlighet att öppna vissa dörrar. Dessa feministiska tankar och teorier poängterar att om man väljer att gå bort från ett realistiskt synsätt där den som observerar står utanför och undersöker i stället väljer ett feministiskt synsätt, där man är ett med det man observerar, kan man förstå och värdesätta det fenomen man undersöker i högre grad. Feminister ser sig som en del av en helhet, en del av civilbefolkningen och civilsamhället.⁴¹ Detta visar att med hjälp av genus kan man se de marginaliserade kvinnorna och den betydelse som de får för fredsprocessen och säkerheten i Liberia. Kvinnorna är marginaliserade, men syns inte av två anledningar, därför att de väljer att inte göra reklam för sig och därför att makter inom- och utomstatligt inte ser dem.⁴² För att själva kunna arbeta sig från periferin är resolution 1325 ett verktyg som ger

---

³⁹ Fuest, 2008: s. 214.

⁴⁰ Cockburn, 2007: s. 156.

⁴¹ Sheehan, 2005: s. 117.

⁴² de la Rey – McKay, 2006: s. 150.

kvinnor och genus den makt de behöver för att föra sin kunskap och sitt arbete vidare.

Genom att se kvinnorna kan man förstå och lösa säkerhetsproblem som är direkt kopplade till dem, deras kroppar och de normer och symbolism som kretsar kring dem. Exempelvis har personalen i internationella fredsoperationer, bland annat i Liberia, sexuellt utnyttjat kvinnor och barn i flyktingläger. Kvinnorna blir utsatta för prostitution, trafficking, sexuella övergrepp, sex i utbyte mot vatten, mat och id-kort. Detta beteende förstör fredsoperationerna som helhet, där de som behöver hjälp får ett minskat förtroende för dem som ska beskydda och hjälpa dem. Resultatet blir att genom att se kvinnorna, deras utsatthet och den falska fasad som existerar kan man se de egentliga orsakerna till varför det är svårt att skapa säkerhet och fred. Dialog och förlåtelse underlättar integrationen av utsatta kvinnor och barn. Detta visar hur viktigt det är att se kvinnor, både hur de fungerar som offer men även hur de kan fungera som fredsmäklare.⁴³

Även om en tredje part, som FN eller olika NGOs, använder sig av ett ökat medvetande om genus betydelse kan konsekvenserna trots detta bli negativa. Detta kan ses då dessa lyckas överföra och hålla kvar offerrollen av kvinnan och inte lyckas se bortom denna. Om en tredje part vill stödja civilsamhället och organisationer i detta fås resultat bäst genom att identifiera och lyssna på organisationerna i civilsamhället och se de egentliga och verkliga problemen. Olika NGOs har i Liberia valt att utbilda kvinnor till yrken som det inte finns en arbetsmarknad för, de lär sig att sy kläder men där ingen har råd att köpa dessa. Däremot finns det ett stort behov av mekaniker men eftersom detta inte anses vara kvinnors naturliga roll, utbildas de inte till detta. Detta visar hur lite den tredje parten lyssnar, misslyckandet fortsätter. Kvinnor motarbetas, på grund av västs fortsatta kvinnobild som projiceras på tredjevärldens kvinnor, på grund av att vi ser gamla patriarkala strukturer och könsidentiteter som inte existerar i Liberia.⁴⁴ Väst fokuserar på kvinnor och deras egenskaper, som inte likvärdigas med männens, och ser helt bort från civilbefolkningens behov. Civilbefolkningen består av fler kvinnor och de utgör den största delen som behöver hjälp. Den tredje parten ser inte kvinnliga organisationer och deras kamp, pengar hamnar inte rätt, på lokal eller individnivå. Om de olika parterna, både nationella och internationella, inte ser de lokala kvinnogrupperna kommer inte kvinnorna på landsbygden att få ändrade förutsättningar och freden och säkerheten kommer längre bort.⁴⁵

Många av fredsorganisationerna i Liberia är stadscentrerade och deras värderingar och arbete når inte alltid ut till landsbygden. Detta skapar klyftor mellan kvinnorna, då de från de urbana samhällena är välutbildade och har andra förutsättningar och värderingar. Kvinnorna på landsbygden använder sig mycket av de kvinnliga egenskaperna som essentiella feminister anser vara avgörande, som moderlighet och kvinnliga attribut. Resultatet blir att det uppstår

---

⁴³ Onyejekwe, 2005: s. 278.

⁴⁴ Moran – Pitcher, 2004: s. 509.

⁴⁵ aa. s. 515.

kommunikationsproblem. Dessutom blir det ännu svårare för tredje parterna att separera kvinnors försök till överlevnad och deras fredsörelser.⁴⁶ Detta belyser tredje partens problem med att veta var den ska gå in och arbeta i samhället, med vilka medel och vilka som behöver hjälp. Liberala feminister påpekar här att kvinnor inte är en homogen grupp utan formad och påverkad av kultur, etnicitet och klass.⁴⁷ För att få säkerhet och nå en fred kan man inte adressera de kvinnliga egenskaperna utan det faktum att de är kvinnor från olika nivåer i samhället måste inkluderas i arbetet.

Dessa exempel visar hur avgörande den tredje parten är för att avsluta eller underhålla konflikter. Pitcher och H Moran visar den vikt som den tredje parten innehar. De gör en jämförelse mellan Liberia och Moçambique (innan presidentvalet år 2005) där de förklarar att anledningen till att Liberia då fortfarande hade en inomstatlig konflikt berodde till stor del på att internationella organisationer och samfundet inte engagerat sig och att dessa inte såg vikten av de sociala krafter och organisationer som fanns inom landet. De visade att trots att Moçambique hade betydligt mindre antal inhemska fredsorganisationer på alla plan i samhället, speciellt på gräsrotsnivå, än Liberia så hade landet nått en fred. Författarna menar att trots den större kapaciteten i Liberias civilsamhälle så räckte inte detta till, den lokal kapacitet är viktig och nödvändig men inte avgörande. De menar att det är den tredje parten som är avgörande för en hållbar fred, inte civilsamhället och dess arbete.⁴⁸ Ansvaret ligger då inte i hur väl de inhemska organisationerna är utbredda eller kvalitén på deras arbete. Detta kan få positiva effekter då alltför mycket press och skuld kan läggas på fredsorganisationer om fredsprocessen inte utvecklas i en positiv riktning, vilket innebär att kvinnor inte behöver axla en ny offerroll. Kvinnorna kan fortfarande ses mer som aktörer och agenter än offer.

En säkerhetsaspekt som är avgörande för Liberia och dess befolkning är de egenskaper som kvinnor tillämpas med. Liberia har inte drabbats av brain drain, tvärtom återvänder, speciellt, många välutbildade kvinnor, från sin exil och för med sig värdefull kunskap som kan genom feministiska säkerhetsteorier appliceras för att bygga upp landet och dess stabilitet. Ett utbrett fenomen är att flickor är de som prioriteras när barnen ska börja skolan. Efter att de är färdigutbildade, ofta inom fredsuppbyggnad och konfliktlösning, får de arbete i lokala organisationer som arbetar för fred.⁴⁹ Vår uppfattning, som stöds av Adams, Madison och Pitcher, är att familjerna på gräsrotsnivå har eller har skapat sig en känsla av att flickor och kvinnor är mindre korrupta och har därför en större chans att klara sig, att ge landet högre säkerhet. Pitcher menar att befolkningen i Liberia ser kvinnor som mer förtroendeingivande, när de ges tillfällen så förbättrar de sina situationer. Adams och Madison tar det ett steg längre och förklarar att befolkningen inte anser att kvinnorna är ansvariga för konflikten och

---

⁴⁶ Moran – Pitcher, 2004: s. 513.

⁴⁷ Sheehan, 2005: s. 121.

⁴⁸ Moran – Pitcher, 2004: s. 502-504.

⁴⁹ Fuest, 2008: s. 216-218.

inbördeskriget i landet.⁵⁰ Flickorna och kvinnorna i Liberia kanske inte är mer eller mindre korrupta eller pålitliga än männen men på grund av att de är flickor och samhället har speciella normer och egenskaper som de applicerar på flickorna kommer de att växa upp med en föreställning som de senare lever upp till. Därför att de blivit uppfostrade efter dessa värderingar, värderingar som resten av samhället anser verkliga. Denna uppfattning av kvinnor kan vara allmänt utbredd och kan ha sina rötter på elitnivå eller förstärkts efter valet av president, Ellen Johnson-Sirleaf.

Under valperioden för Ellen Johnson-Sirleaf växte antalet kvinnliga fredsorganisationer och de spred sig på alla nivåer i samhället, gräsrot- som elitnivå. Genus och kvinnors roll har fått en allt större och mer avgörande roll för fredsprocessen i Liberia, på gräsrotsnivå och kan ses som ett föredöme för resolution 1325 där den visar vilken makt och tyngd kvinnor kan spela för andra länder och organisationer.⁵¹ Framgången för kvinnor och fredsprocessen i Liberia ligger mycket på gräsrotsnivå där både kvinnoorganisationernas arbete och de hjälpprojekt som varit i landet kan ta åt sig äran.⁵² Liberia har en ovanligt hög fredsaktivism bland kvinnor på alla nivåer i samhället, vilket kan ha varit en av orsakerna till att Ellen Johnson-Sirleaf vann valet år 2005.

---

⁵⁰ Adams – Madison, 2008: s. 483; Moran – Pitcher, 2004: s.509.

⁵¹ Adams – Madison, 2008: s. 480; Moran – Pitcher, 2004: s. 504.

⁵² Fuest, 2008: s. 212-213, 218.

4 Elitnivå och ledarskap

4.1 Genus betydelse på elitnivå

Essentiell feminism hävdar att kvinnor är bättre ledare, något som hänger sammans med den biologiskt grundade teorin där kvinnor har vissa egenskaper. Med detta menas bland annat att kvinnor, som den primära uppfostraren, överför sina egenskaper på sina döttrar medan pojkarna tar efter sina fäder. Genom detta växer vi upp med olika syn på närhet och individualitet där män använder sig av abstrakta regler och tenderar att endast beakta individuella rättigheter. Kvinnor, å andra sidan, söker sig till gruppen, visar mer uppmärksamhet för situationers kontext samt känner sig ansvarlig för gruppens välbefinnande.⁵³ Med nya krig har man gått från ett statscentrerat syn på fredsprocessen till en *broader agenda* var vikten av att tillgodose människors olika behov står centralt. Utifrån essentiell feminism kan man därför argumentera för att kvinnliga ledare lämpar sig bättre som ledare i postkonfliktuella samhällen för att de naturligt kommer att vilja betrakta hela samhället och dess behov i denna process.

Liberal feminism vill inte avskriva kvinnor som ledare, men menar att det inte är en självklarhet att kvinnor är bättre. Detta grundar sig i det genusvetenskapliga perspektivet där alla är likvärdiga i sin förmåga till rationalitet och politisk medverkande. Det är det socialt konstruerade genus som skiljer män från kvinnor och exkluderar kvinnor från positioner på högre nivå på grund av idén om kvinnliga egenskaper.⁵⁴ Denna diskussion blir dock av denna grund tvåsidig då genus också anses vara en så stor del av den sociala strukturen och påverkar människan i den grad att genus blir betraktat som biologiskt betingat och inte format av sociala strukturer. Av detta argument framgår att socialiseringen in i genusroller är så pass stark samt genomträngande att infriandet av rollen blir vital, man kan då säga att kvinnor är traditionellt sätt omsorgspersoner, inte biologiska. Kvinnor i mängden anses därför i huvudsak följa dessa genusnormer och därmed blir det en norm, om än med undantag och inte självklar.⁵⁵

Postmodern feminism ser hela genusbegreppet som problematiskt eftersom det innebär ett antagande att alla kvinnor är lika, med lika behov och lika livssyn. Genus är viktigt att lyfta fram, men det är endast en del av en individs identitet

---

⁵³ Sheehan, 2005: s. 119

⁵⁴ Hoogensen – Solheim, 2006: s. 25

⁵⁵ Connell, 2005: s. 3f; Porter, 2008: s. 633

bland religion, etnicitet, nationalitet samt sexualitet. I denna betydelse påverkar inte genus på elitnivå mer än några av de andra identitetskomponenterna. Man kan ej hålla anta att alla kvinnor är lika med lika attributer samt egenskaper eftersom detta beror på kulturell och tidsmässig kontext.⁵⁶ Så om Ellen Johnson-Sirleaf är en bra president med hänsyn till fredsprocessen, beror lika mycket på hennes andra egenskaper som hennes genus.

4.2 Ellen Johnson-Sirleaf

Ellen Johnson-Sirleaf kom till makten i 2005 genom det första valet efter konflikten. Många har uttalat sig negativt till detta på grund av hennes politiska historia. Ellen Johnson-Sirleaf, utbildad inom ekonomi och administration i USA, var anställd som finansminister under William Tolberts tid som president. I 1985 blev hon fängslad då hon uttalade sig negativt om Samuel Does militärregi, men blev efter kort tid frigiven. Fram till 1997 levde Johnson-Sirleaf i exil där hon i denna period arbetade för World Bank, Citybank samt var direktör för United Nations Development Programme (UNDP) på the Regional Bureau i Afrika. 1997 ställde hon upp i valet av president mot Charles Taylor, men fick endast 10 procent av rösterna.⁵⁷ Även om hon tidigare stöttade Taylor, blev hon efter valet anklagad för landsförräderi. Det var även Johnson-Sirleaf som var med i avsättningen av Taylor i 2003, det sägs därför att hon har pådragit sig många fienden.⁵⁸

4.2.1 Genusaspekten

När man studerar arbetet som Johnson-Sirleaf gör som president, ser man en tydligt uttalat strategi som är genusrelaterad. Däremot kan man också se andra strategier samt mål i hennes arbete som kan anses vara av stor betydelse för hur Liberia utvecklas. Här kan nämnas *Human Security*-aspekten som är säkerhet definierad utifrån de grundläggande behoven för människor.⁵⁹

Många hänför Johnson-Sirleafs seger av valet i 2005 till hennes kvinnliga genus. Under valet har hon lagt skulden på männen för att ha förstört landet och argumenterat för att det endast är en kvinna som kan sätta saker rätt igen.⁶⁰ Hon menar det är kvinnor som har utfört fredsarbete än att vara pådrivare i konflikten.

---

⁵⁶ Sheehan, 2005: s. 122

⁵⁷ Hoogensen – Solheim, 2006: s. 57

⁵⁸ Ford, 2005: s. 47; Uppsala Conflict Database:
<http://www.pbs.org/independentlens/ironladies/presidency.html>

⁵⁹ Sheehan, 2005: s. 76.

⁶⁰ Hunt Alternatives Fund:

http://www.huntalternatives.org/pages/399_ellen_johnson_sirleaf.cfm?searchterm=ellen_johnson_sirleaf

Hon anser också kvinnor som mindre korrupta än män.⁶¹ Man kan påstå att hon använder essentiell feminism där hon lyfter fram kvinnor som fredliga av naturen, varma och omsorgsfulla där hon försöker tillse folkets alla behov. Vidare beskriver folket henne som att ha en deltagande ledarstil, där det med detta menas att Johnson-Sirleaf önskar att behålla när kontakt med civilbefolkningen. Et bevis på detta är att hon själv kallar sig, samt uppmanar folket att göra det samma, för ”Ma” eller ”Mother”.⁶² Genom sitt lyfte ”to bring motherly sensitivity and emotion to the presidency” utnyttjar hon idén om det kvinnliga genuset.⁶³ När detta är sagt måste man inte bortse från genus omedvetna påverkan. Som den liberala feminismen argumenterar är genus en social konstruktion, men det behöver inte betyda att den är mindre verklig än om den hade varit biologiskt baserat. Genom detta kan man anse Johnson-Sirleafs genustillhörighet medföra ett annorlunda syn på konflikt samt fredsbyggande än om en man hade varit president. Som kvinna vet hon hur kvinnor tänker och genustillhörigheten kan samtidigt anses ge henne insikt i vilka kvinnors behov är. Dessa argument kan dock bestridas med det postmoderna feministiska perspektivet där man inte kan se alla kvinnor som en homogen grupp. Fallet Liberia visar att kvinnor på elitnivå inte har mycket insikt i kvinnor i civilsamhällets behov.⁶⁴

Man kan undra, eftersom det under Taylors tid också blev satt in stora resurser på kvinnor och kvinnliga rörelser, varför inte de många försöken till fredsarbete fungerade. Var det på grund av att Taylor är man och Johnson-Sirleaf är kvinna, eller om det finns andra egenskaper vid den nuvarande presidenten som ger framgång i fredsprocessen.

4.2.2 Human Security aspekten

Genus är utan tvekan en viktig komponent för hur Ellen Johnson-Sirleaf utfyller sin roll som president samt det arbete hon utför. Men det finns också andra faktorer rörande Johnson-Sirleafs arbete som kan tänkas påverka fredsprocessens framgång. Som nämnts tidigare har hon redan en lång karriär inom ekonomi som både finansminister samt direktör för UNDP. Genom detta har hon åtnjutit erfarenheter som är grundläggande när det kommer till strukturering av samhällets återuppbyggnad. Det som är tankeväckande är jämförelsen med Charles Taylor för också han hade en utbildning som ekonom från USA och förde konflikten under ett demokratiskt motiv. Man kan därför fråga sig varför Johnson-Sirleaf lyckas bättre än Taylor.⁶⁵ För att förstå detta är det nödvändigt att ta i beaktning presidentens arbete för att återuppbygga landet.

Johnson-Sirleaf har valt att fortsätta att följa FN:s riktninglinjer för fredsbyggande. Med detta menas ett fredsbyggande på alla nivåer; både lokalt och

---

⁶¹ Adams, 2008: s. 480

⁶² Women, Power and Politics: <http://www.imow.org/wpp/stories/viewStory?storyid=924>

⁶³ Hoogensen – Solheim, 2006: s. 59

⁶⁴ Moran - Pitcher, 2004: s. 513

⁶⁵ aa. s. 516

nationellt. På grund av nya krigs karaktär blir nödvändigt med ett bräddat säkerhetsbegrepp där man måste ta civilsamhällets grundläggande behov i beaktning. Detta gör Ellen Johnson-Sirleaf genom att återuppbygga samhällets raserade strukturer, allt från ekonomin till införingen av obligatorisk grundskola.⁶⁶ Här kan också hennes insatser för bekämpelsen av korruption inräknas.⁶⁷

Vidare, på grund av hennes stora kunskaper om ekonomi, har hon ett uttalat mål att införa en fungerande kapitalism.⁶⁸ Som Addison argumenterar medför konflikter en negativ spiral där det uppstår en minskad investering i samhället av kapital och resurser både från internationala samt nationala aktörer. För att få en positiv, stabil fred blir det därmed viktigt att bryta denna negativa spiral genom en allomfattande återuppbyggnad där det bland annat satsas på att höja den nationella inkomsten samt en policy som underlättar för ekonomisk tillväxt.⁶⁹ På detta sätt hoppas Johnson-Sirleaf att staten skall kunna upparbeta sig en större kapacitet och få resurser nog att tillgodose civilbefolkningens behov.⁷⁰ En del av hennes framgång beror därför på folkets tillit till henne som ekonom, att hon skall kunna göra stora förändringar på kort tid.⁷¹

En annan grundläggande faktor i fredsbyggandet efter dagens konflikt är inte endast den strukturella återuppbyggnaden, men också inkluderingen av civilsamhället. För att kunna bygga en positiv fred är det viktigt att förena folket. Under nya konflikter används fiendebilder och hat för att mobilisera något som ofta gör konflikten svår att avsluta.⁷² Som president är Johnson-Sirleaf engagerad för att skapa en *spirit of inclusion*, där önskan är att forma en nationell Liberiansk identitet och på detta sättet överkomma fokuset på etnicitet för att bringa folket tillsammans.⁷³

4.3 Konklusion

I vilken grad Ellen Johnson-Sirleafs genustillhörighet påverkar framgången i fredsprocessen är svårt att avgöra eftersom genus inte kan mätas. Faktumet att hon är kvinna konstaterar inte mer än att hon är kvinna, vilka kvinnliga egenskaper hon framför är mer otydligt. Det man kan säga är att hon som president använder sig av den stereotypiska kvinnliga genusrollen för att mobilisera folket. Med detta

---

⁶⁶ (i)ndependent lens: <http://www.pbs.org/independentlens/ironladies/presidency.html>

⁶⁷ Hunt Alternatives Fund:

http://www.huntalternatives.org/pages/399_ellen_johnson_sirleaf.cfm?searchterm=ellen_johnson_sirleaf

⁶⁸ Johnson-Sirleaf – Oppenheimer, 2008: s. 2

⁶⁹ Addison, 2003: s. 1f, 18

⁷⁰ Johnson-Sirleaf – Oppenheimer, 2008: s. 2

⁷¹ Hoogensen – Solheim, 2006: s. 58f

⁷² Korac, 2006: s. 518; Ramsbotham – Woodhouse – Miall, 2006: s. 231f

⁷³ Hunt Alternatives Fund:

http://www.huntalternatives.org/pages/399_ellen_johnson_sirleaf.cfm?searchterm=ellen_johnson_sirleaf

kan man därför säga att hennes genustillhörighet samt hennes användning av genus har spelat, och fortsätter att spela, en roll för framgången av fredsprocessen. Men här gäller det att se andra faktorer som samtidigt kan medverka som hennes ekonomiska strategi samt engageringen i återuppbyggnaden av det postkonfliktuella Liberia på alla nivåer.

5 Sammanfattande slutsats

Betydelsen av genus på gräsrotsnivå ligger i att den framhäver civilbefolkningen som annars exkluderas från fredsprocessen. Genom att använda ett genusperspektiv på säkerhet kan befolkningen identifieras; vad den blivit utsatt för, dess grundläggande behov och vilka åtgärder som måste vidtas för att skapa en långvarig och stabil fred. Eftersom kvinnor är en stor del av civilbefolkningen har det blivit naturligt att *Human Security* fått en avstickare, *Gender and Security*.⁷⁴ För att öka möjligheterna för fredsprocesser, i ett postkonfliktuellt samhälle som Liberia, att nå ett lyckat resultat behövs därför ett genusperspektiv som utökar vår förståelse för säkerhet, där vi utgår från individens säkerhet relaterat till befolkningen som helhet.

Genus på elitnivå i Liberia kan anses påverka fredsprocessen i den mån den blir använd. Johnson-Sirleaf lyfter fram sin genustillhörighet samt utnyttjar denna för att mobilisera folket. Detta kan då få en positiv inverkan på fredsprocessen eftersom folkets stöd och delaktighet är en grundläggande faktor för framgången av fredsbyggandet. Om hon inte hade identifierat, visat betydelsen av de kvinnliga egenskaperna hade hon inte heller haft något att vinna på denna strategi. Men om Johnson-Sirleafs kvinnliga egenskaper har haft inflytande är mer problematiskt att avgöra. Vidare får man inte glömma andra faktorer som kan ha haft betydelse i denna process som Johnson-Sirleafs arbete med fredsbyggandet på alla nivåer där uppfyllandet av *Human Security* perspektivet är centralt.

Genusperspektivet blir ofta kritiserat för att enbart se genus som den enda uppdelningen i samhället – alla problem bottnar i genus. Det glömmas att det finns andra sociala grupperingar än manligt och kvinnligt som i vissa konflikter kan påverka konflikten och dess lösning mer. Ett samhälle är byggt upp av många faktorer där genus är en av de och andra faktorer som *Human Security* är lika viktiga att inkludera. Vidare kan för mycket fokus på ett genusperspektiv i konflikter samt fredsbyggande medföra att männen exkluderas. Man ser civilbefolkningen som endast kvinnlig, man glömmas att männen utgör andra hälften av folket. Exempelvis i flyktingläger fokuserar man på kvinnor som offer, men även män kan vara civila offer. Vi drar också här en möjlig parallell till Johnson-Sirleafs val av strategi då hon bland annat väljer att skylla på männen, att de är grund till konflikten och landets förfall. Vi frågar oss om detta i stället kan bidra till att skapa nya grunder för konflikter som är genusbetingade. Ett sådant perspektiv kan skapa nya problem. Vidare kan genus skapa konflikt genom att männen försöker återvinna den makt kvinnorna har fått under konfliktens gång. Risken är att kvinnorna med detta kan bli utsatta för mer våld.

---

⁷⁴ Cockburn, 2007: s. 234.

Man kan därför argumentera för att ett inkluderande av genus i fredsprocesser inte är någon garant för ett vällyckande. Ett inkluderande av enbart genus som säkerhetsfaktor kan även medföra nya problem i ett postkonfliktuellt samhälle. Som liberal feminism argumenterar är genus en social konstruktion, med andra ord är genus det man gör det till. Vi ser genom vårt arbete att genus både kan ha positiva och negativa effekter för fredsprocesser, beroende av den sociala kontexten som genus befinner sig i och hur man väljer att utnyttja genus i denna kontext.

6 Referenser

- Adams, Melinda – Madison, James, 2008. "Liberia's Election of Ellen Johnson-Sirleaf and the Women's Executive Leadership in Africa", *Politics and Gender*, Vol. 4, Nr. 3, s.475-484.
- Addison, Tony, 2003. "Africa's Recovery from Conflict: Making Peace Work for the Poor", *UNU World Institute for Development Economics Research (UNU/WIDER)*.
- Cockburn, Cynthia, 2007. *From where we stand. War, women's activism & feminist analysis*. London: Zed Books Ltd.
- Cohn, Carol – Kinsella, Helen – Gibbings, Sheri, 2004. "Women, Peace and Security", *International Feminist Journal of Politics*, Vol. 6, Nr. 1, s.130-140.
- Connell, R.W., 2005. *Gender*. Cambridge: Polity Press.
- De la Ray, Cheryl – McKay, Susan, 2006. "Peacebuilding as a Gendered Process", *Journal of Social Issues*, Vol. 62, Nr. 1, s.141-153.
- Ford, Neil, 2005. "The Iron Lady takes over", *African Business*.
- Fuest, Veronika, 2008. "'This is the time to get in front': changing roles and opportunities for Women in Liberia", *African Affairs*, Vol. 197, Nr. 427, s.201-224.
- (red.) Gustavsson, Jakob – Tallberg, Jonas, 2007. *Internationella relationer*. Lund: Studentlitteratur
- Hoogensen, Gunhild – Solheim, Bruce O., 2006. *Women in Power, world leaders since 1960*. Westport: Praeger Publishers.
- Hunt Alternatives Fund. *Ellen Johnson-Sirleaf, Expert Spotlight*. 2008-01-05
http://www.huntalternatives.org/pages/399_ellen_johnson_sirleaf.cfm?searchterm=ellen_johnson_sirleaf
- (i)ndependent lens. *Her presidency*. 2008-01-06
<http://www.pbs.org/independentlens/ironladies/presidency.html>
- Johnson-Sirleaf, Ellen – Oppenheimer, Nicky, 2008. "Aid is good, business is better", *International Herald Tribune*, 2008-08-29.
- Kaldor, Mary, 2004. *Det globala civilsamhället*. Göteborg: Daidalos AB.
- Kaldor, Mary, 2005. *Nya och gamla krig*. Göteborg: Daidalos AB.
- Kanbur, Ravi, 2007. "Poverty, inequality and conflict", *Working Paper*, New York: Cornell University.
- Korac, Maja, 2006. "Gender, conflict and peace-building: Lessons from the conflict in the former Yugoslavia", *Women's Studies International Forum*, Vol. 29, Nr. 5, s.510-520.
- Moran, Mary H. – Pitcher M. Anne, 2004. "The 'basket case' and the 'poster child': explaining the end of civil conflicts in Liberia and Mozambique", *Third World Quarterly*, Vol. 25, Nr. 3, s.501-519.

- Onyejekwe, Chineze J., 2005. "Women, war, Peace-building and Reconstruction", *International Social Science Journal*, Vol. 57, Nr. 2, s.277-283.
- Peterson, V. Spike – Runyan, Anne Sisson, 1999. *Global Gender Issues*. 2. Upplaga. Boulder: Westview Press.
- Porter, Elisabeth, 2008. "Why Women's Contribution to Peacebuilding Matters", *International Studies Review*, Vol. 10, Nr. 3, s.632-634.
- Ramsbotham, Oliver – Woodhouse, Tom – Miall, Hugh, 2006. *Contemporary Conflict Resolution*. 2. Upplaga. Cambridge: Polity Press.
- Sheehan, Michael, 2005. *International Security, An Analytical Survey*. Boulder: Lynne Rienner Publisher, Inc.
- Teorell, Jan – Svensson, Torsten, 2007. *Att fråga och att svara, Samhällsvetenskaplig metod*. Malmö: Liber AB.
- Uppsala Conflict Database. *Liberia*. 2008-01-05
http://www.pcr.uu.se/gpdatabase/gpcountry.php?id=94&regionSelect=2-Southern_Africa
- Uppsala Conflict Database. *Liberia, General Conflict Information*. 2008-01-05
http://www.pcr.uu.se/gpdatabase/gpcountry.php?id=94&regionSelect=2-Southern_Africa#
- Women, Power and Politics. *Follow the Leader*. 2008-01-06
<http://www.imow.org/wpp/stories/viewStory?storyid=924>